

MASOVNA UBISTVA CIVILA U SARAJEVU ZA VRIJEME OPSADE 1992-1995, Merisa Karović-Babić, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, 2014.

Pored masovnih zločina i masakra koji su počinjeni širom Bosne i Hercegovine, opsada Sarajeva se često zaboravlja i ne stavlja u kontekst cjelokupne namjere izvršenja genocida nad Bošnjacima. Pored mnoštva novinskih članaka i pokojeg dokumentarnog filma – ono što je nedostojalo je bila jedna ozbiljna studija o pojedinostima opsade Sarajeva. Knjiga Merise Karović-Babić predstavlja izuzetno važno djelo koje je plod dugogodišnjeg ozbiljnog istraživanja. U moru amaterskih pseudo-istraživačkih djela koja se svakodnevno objavljuju, ovo djelo je istinsko osvježanje u našoj akademskoj zajednici. Autorica koristi primarne izvore kako bi izvršila rekonstrukciju zločina i postavila ga u odgovarajući društveno-politički i historijski kontekst.

Knjiga je podijeljena na nekoliko poglavlja. Prvo poglavlje „Agresija na RBiH i opsada Sarajeva“ daje kratki uvod o disoluciji SFRJ, podjelu Sarajeva i početak opsade grada. Drugo poglavlje „Masovna ubistva civila u Sarajevu: april 1992. - maj 1993. godine“ bavi se zločinima nad civilima od masakra u Ulici Vase Miskina do Vance-Owenovog plan. Treće poglavlje „Sarajevo-Sigurna zona Ujedinjenih nacija“ analizira proglašenje Sarajeva sigurnom zonom Ujedinjenih nacija 1993. godine i masakrima koji su se desili u gradu sve do masakra na pijaci Markale 9. februara 1994. godine. Četvrto poglavlje „Pregrupisanje“ teškog naoružanja oko Sarajeva. Masovna ubistva civila: mart 1994 – august 1995. godine“ bavi se zločinima počinjenim od prvog masakra na Markalama do drugog masakra na Markalama 28. augusta 1995. godine. Šesto poglavlje pod nazivom „Zločini „iz opsade“ počinjeni nad civilima u opsadi“ bavi se zločinima koji su počinjeni unutar samog grada većinom nad civilima srpske nacionalnosti. Posljednje sedmo poglavlje „Broj žrtava i odgovornost za zločine“ bavi se ukupnim brojem žrtava u Sarajevu kao i lokacijama masovnih ubistava civila, te odgovornosti za navedene žrtve.

Ozbiljnost navedenog istraživanja pokazuje i izvorna dokumentacija koja je upotrijebljena prilikom pisanja ove knjige. Pored sudskih presuda i dokaznog materijala međunarodnih i domaćih sudova, objavljene literature, autorica se koristila i dokumentacijom Opće bolnice, pokopnih društava, matične knjige umrlih, arhiva Ministarstva unutrašnjih poslova, medicinske dokumentacije Hitne pomoći Sarajevo itd. Ona je takođe, obavila intervjue sa porodicama žrtava, preživjelim, te svjedocima. Upotrebom navedenih izvora, autorica je uspjela doći do tačnih podataka o žrtvama masovnih ubistava,

okolnosti ubistva, lokacijama ubistva, te lokacijama odakle su smrtonosni neprijateljski hici ispaljeni. Na osnovu navedene dokumentacije, autorica je identifikovala 230 lokacija masovnih ubistava civila i civilnog stanovništva u Sarajevu. Na 211 lokacija, zločin je počinjen granatiranjem. Modifikovane aviobombe – specijalitet Vojske RS rezultirale su masovnim ubistvima na pet lokacija. Na najmanje šest lokacija masovna ubistva počinjena su iz automatskog naoružanja. Ukupno na 230 lokacija ubijena su 883 civila. Veliku većinu ovih žrtava – 79,7% činili su Bošnjaci.

Velika važnost ovog istraživanja je bavljenje i pitanjem ubistava civila srpske nacionalnosti tokom opsade. Ovo je izuzetno važno pitanje koje je često predmet manipulacije i zloupotrebe od strane srpskih nacionalista. Autorica je pristupila navedenom pitanju, koristeći vjerodostojne izvore i stavljajući počinjene zločine u određenih historijski kontekst. Izvršila je analizu pisanja srpskih autora kao i spiskova ubijenih Srba u Sarajevu, te utvrdila mnogobrojne grješake. Sa tačno utvrđenim identitetima ubijenih i identifikovanih žrtava i služeći se novinskim izvještajima, zapisnicima sa uviđaja i ekshumacija, te presudama Okružnog vojnog suda u Sarajevu autorica jasno vrši rekonstrukciju počinjenog zločina.

Uloga UNPROFOR-a zauzima posebno mjesto u ovoj studiji. Autorica ja pažljivo analizirala izvještaje pripadnika UNPROFOR-a. Ovo se naročito odnosi na istragu o masakru na pijaci Markale. Autorica navodi: „*licemjerna politika Ujedinjenih nacija i pripadnika UNPROFOR-a u Bosni ogleda se u spomenutom nesprečavanju masovnih zločina nad civilima, nakon kojih su, kao pokušaj umirenja savjesti poslužile evakuacije ranjenih uz maksimalan publicitet ili pak podjela humanitarne pomoći onima koji bi u redovima za nju mogli biti ubijeni.*“

Konačno, vrijednost ove knjige zahtijeva njeno prevođenje na engleski jezik kako bi bila dostupna široj akademskoj javnosti.

Hikmet Karčić